

## การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเพชรบูรณ์

กฤติยาภรณ์ พันธอาทิตย์\*

กรัณฐรัตน์ บุญช่วยธนาสิทธิ์\*\* นพรัตน์ ศุทธิกุล\*\*

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง จำนวน 2 ห้อง คัดเลือกโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้นักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 34 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 35 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เป็นเวลาทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการอภิปราย เกม สถานการณ์จำลอง กรณีศึกษา กิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบเรียนในรูปแบบปกติตามที่โรงเรียนจัดให้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง ทำการหาคุณภาพเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติที (T-test)

ผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประสิทธิผล ทำให้กลุ่มทดลองเกิดการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ยของการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ( $p < .01$ )

**คำสำคัญ :** การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การรู้เท่าทันสื่อ สื่อความรุนแรง

\*นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

\*\*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ติดต่อผู้พิมพ์: กฤติยาภรณ์ พันธอาทิตย์

E-mail.: Krittiyaporn@bwit.ac.th

มือถือ: 0840154852

รับบทความ 16 กรกฎาคม 2562

แก้ไขบทความ 19 ธันวาคม 2664

ตอบรับ 21 ธันวาคม 2664

## Active Learning for Promoting Violence Media Literacy of High School Students in Phetchabun Province

Krittiyaporn Panartit\*

Karuntharat Boonchuaythanasit \*\* Nopparat Suthitakon\*\*

### Abstract

This quasi-experimental research aimed to study the effectiveness of active learning for promoting media literacy about violence among high school students in Phetchabun province. The study samples were two classes of Mathayom Suksa 5 students. The samples were two classes of Mathayom Suksa 5 students selected by multistage sampling method. There were 34 and 35 students in the experimental group and the comparison group, respectively. The experimental group participated in active learning to promote violent media literacy once a week for 4 weeks, consisting of various activities such as discussion, games, simulations, case studies, group activity. The comparison group participated in the regular health education class provided by the school. The instrument used for collecting data was a media literacy questionnaire. Data analysis was made for percentage, mean, standard deviation and t-test.

The study results showed that active learning for promoting media literacy about violence among high school students in Phetchabun province was effective. After participating in the program, the experimental group had higher mean scores in violence media literacy than before participating in the program and higher than those in the comparison group at a .05 significant level ( $p < .01$ ).

**Keywords :** Active Learning, Media Literacy, Media Violence

---

\*Master's degree students Health Education Kasetsart University

\*\*Assistant Professor Dr. Department of Health Education Kasetsart University

Contract: Krittiyaporn Panartit\*

E-mail.: Krittiyaporn@bwit.ac.th

Mobile: 0840154852

Received July 16, 2019 ; revised December 19, 2021 ; accepted December 21, 2021

## บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยได้มีการพัฒนาและมีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการนำเทคโนโลยีเข้าไปมีบทบาทสำคัญในงานอาชีพต่างๆ รวมถึงการเปิดรับข้อมูลข่าวสารและติดต่อสื่อสารกัน ในชีวิตประจำวัน สื่อออนไลน์ที่ผู้ใช้มีการเลือกใช้งานเพื่อตอบสนองความต้องการต่างๆ อาทิเช่น เพื่อความบันเทิง เพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อใช้ในการทำงาน เพื่อหาเพื่อนใหม่ๆ นั้น ส่งผลให้กระแสของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Networking) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้สำรวจสถิติ พฤติกรรมการใช้บริการข้อมูลอินเทอร์เน็ต อาทิเช่น Social Media, MMS, E-mail ผ่านทางโทรศัพท์มือถือของกลุ่มเจนวาย ในปี 2559 พบว่า วัยรุ่นในกลุ่มเจนวายเป็นกลุ่มที่เข้าใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.1 (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559)

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ในปัจจุบันมีให้เลือกเข้าเปิดรับอย่างหลากหลาย ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น เพราะได้ถูกปรับเข้ามาอยู่ในรูปของแอปพลิเคชัน (Application) บนโทรศัพท์มือถือ ที่สามารถหยิบจับและพกพาในชีวิตประจำวัน ซึ่งผลจากการสำรวจกิจกรรมที่ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่กันมากที่สุด ปี 2558 พบว่า เฟซบุ๊ก เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ยอดนิยมอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 92.1 (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558) เครือข่ายออนไลน์ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเพราะสามารถตอบสนองทั้งในเรื่องการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร การสนทนาโต้ตอบกับเพื่อนใหม่ๆ ทางช่องทางข้อความ (Messenger) โทรหรือวิดีโอคอล (Call Or Video Call) รวมไปถึงการโพสต์ข้อมูล (Post Item) หรือ เหตุการณ์ต่างๆ (Event) ความก้าวหน้าและความรวดเร็วของสื่อออนไลน์ย่อมมีทั้งผลดีและผลเสีย เนื่องจากข้อมูลส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่แลกเปลี่ยนข้อมูล (Share) ในที่สาธารณะนั้นสามารถทำให้ทุกคนเข้ามาดู อ่าน และแชร์โพสต์ รวมถึงแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโพสต์ได้ ซึ่งข้อมูลต่างๆ ที่ถูกโพสต์ไปบนพื้นที่สาธารณะ ทั้งที่อยู่ในรูปของ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว คลิปวิดีโอ หรือการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ของแต่ละคน อาจถูกแสดงออกมาในลักษณะเนื้อหาทางบวกหรือทางลบได้ จึงเป็นผลให้เกิดการทะเลาะวิวาท การเลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรงต่างๆ บนสังคมออนไลน์ ตามที่เห็นข่าวในสังคมปัจจุบัน ซึ่งปัญหาความรุนแรงบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ในกลุ่มวัยรุ่นเริ่มมีความถี่ที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งความขัดแย้ง และการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้น อาจเริ่มจากการโพสต์ข้อความแสดงความคิดเห็นไม่พึงพอใจบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ลอยๆ ไม่ระบุชื่อ เพื่อให้บุคคลอื่นได้รับรู้ความรู้สึก หรือบางทีอาจแท็กชื่อบุคคลลงไป เพื่อให้เขาได้รับรู้โดยตรงบนพื้นที่สาธารณะ หรือแชร์เนื้อหาของบุคคลอื่น พร้อมกับแสดงความคิดเห็นต่างๆ ซึ่งหากข้อความในการตอบโต้เป็นทิศทางในเชิงลบ ก็อาจทำให้เกิดความไม่พึงพอใจต่อกันได้ และส่งผลให้เกิดการทะเลาะวิวาทนอกสื่อออนไลน์ตามมา หรือเหตุการณ์อาจเกิดขึ้นนอกสื่อสังคมออนไลน์ และเข้าไปขยายผลในสื่อสังคมออนไลน์ และจบลงด้วยการใช้ความรุนแรงทางกายและความสัมพันธ์ภายนอกสื่อสังคมออนไลน์ได้เช่นกัน (ภูเบศร์ และ

กุลทิพย์, 2558) ซึ่งนอกจากนี้เรายังจะพบเห็นข่าวการฆ่าตัวตายผ่านสื่อออนไลน์ หรือคลิปวิดีโอ การทะเลาะวิวาท ของวัยรุ่น ซึ่งเป็นความรุนแรงที่หากผู้ที่เข้ามารับชมไม่ได้ใช้วิจารณญาณในการรับชมหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจซึมซับความรุนแรงนั้น และนำมาสู่พฤติกรรมการลอกเลียนแบบความรุนแรงดังกล่าวได้

การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาสร้างความเข้าใจ สร้างเสริมการเรียนรู้ ทักษะนี้ให้เกิดเป็นภูมิคุ้มกัน และใช้เทคโนโลยีบนสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างปลอดภัย โดยเฉพาะกลุ่มวัยอายุ 15-24 ปี ที่พบว่า ใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุด ร้อยละ 76.8 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558) หากกลุ่มวัยรุ่นของ สังคมไทยเกิดการซึมซับความรุนแรงต่างๆ ไว้อย่างต่อเนื่อง อาจส่งผลในด้านการมีพฤติกรรมความรุนแรง ที่แสดงออกมาทางการกระทำและวาจา หรืออาจส่งผลถึงปัญหาสุขภาพจิตของเด็กที่ทำให้เกิดความเครียด ไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ ในบางรายอาจเกิดความคิดในการฆ่าตัวตาย การรู้เท่าทันสื่อ จึงเป็น ทักษะในการเข้าถึงสื่อ การคิดวิเคราะห์สื่อ การตีความเนื้อหาของสื่อ การประเมินค่าและเข้าใจผลกระทบของสื่อ รวมถึงความสามารถใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นกระบวนการในการพัฒนาศักยภาพทางความคิด เพื่อเป็น การป้องกันตัวเองจากผลกระทบในด้านลบจากสื่อได้เป็นอย่างดี (พรทิพย์, 2552) ในการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทัน สื่อ จำเป็นต้องมีกิจกรรมในการช่วยกระตุ้นให้ผู้รับสื่อได้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง การคิดอย่างมี วิจารณญาณ เพื่อใช้ในการพิจารณาเลือกรับข้อมูลที่สื่อนำเสนอ ทั้งนี้ ในการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะให้แก่ วัยรุ่น จึงควรใช้กระบวนการที่เหมาะสมที่ช่วยเสริมสร้างให้วัยรุ่นที่กำลังอยู่ในช่วงวัยเรียนได้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ อันจะนำไปสู่เป้าหมายของพฤติกรรมป้องกันตนเองจากสื่อความรุนแรงบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้ โดย อุลิษา (2556) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน พบว่า หนึ่งในองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำ คือ การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย การเรียนรู้เชิงรุก กระบวนการกลุ่มและการวิเคราะห์อภิปรายแลกเปลี่ยน การมีส่วนร่วม การใช้สื่อที่เหมาะสม ในกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเนื้อหาการเรียนรู้ที่หลากหลายและบูรณาการเข้ากับ วิถีชีวิต และจากการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัย พบว่า กระบวนการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการที่เน้นการปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมิน รวมถึงลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิม และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) ยังได้อธิบาย ลักษณะของกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้ (Active Learning) ไว้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ลดบทบาทการสอน การให้ความรู้โดยตรง แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างองค์ความรู้ และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เน้นการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาใหม่ หรือสถานการณ์ใหม่ เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างมีเหตุผล มีโอกาสร่วมอภิปราย จึงเป็นกระบวนการที่เหมาะสมสำหรับ

นำมาสร้างเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้หรือได้รับการฝึกทักษะตามกระบวนการอันจะนำไปสู่การเกิดค่านิยม และมีพฤติกรรมปกป้องตนเองจากสื่อความรุนแรงบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้อย่างเต็มศักยภาพ

ปัญหาความรุนแรงเป็นปัญหาที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนในสังคมไทยเป็นอย่างมาก หากยังไม่ป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับกลุ่มวัยดังกล่าวแล้ว อาจส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาความรุนแรงเพิ่มขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรงบนสื่อสังคมออนไลน์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้วัยรุ่นได้มีทักษะในการใช้สื่อได้อย่างรู้เท่าทัน และเป็นบุคลากรที่ใช้สื่อได้อย่างสร้างสรรค์ไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดีและทำประโยชน์ให้กับสังคมอย่างสูงสุดสืบไป

### วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเพชรบูรณ์ ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลัง การเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเพชรบูรณ์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลัง การเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง

### วิธีดำเนินการวิจัย

#### กลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา เป็นนักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2561 จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 13,368 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) โดยดำเนินการสุ่ม ดังนี้

1. ทำการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อคัดเลือกโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ โรงเรียนบึงสามพันวิทยา
2. ทำการสุ่มแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อคัดเลือกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนบึงสามพันวิทยา ได้แก่ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 ห้อง
3. ทำการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อคัดเลือกห้องเรียน จำนวน 2 ห้อง จากจำนวน 6 ห้องเรียน ได้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 5/2 และ ห้อง 5/4

4. ทำการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อคัดเลือกนักเรียนเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ได้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 จำนวน 34 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 35 คน เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ตามลำดับ

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อ ความรุนแรง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที จำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 รู้รับสื่อ รู้ปลอดภัย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนสามารถจับประเด็นเนื้อหาที่สื่อนำเสนอได้อย่างถูกต้อง สามารถสืบค้นข้อมูลข่าวสาร จากสื่อช่องทางต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย และแสดงความคิดเห็นของตนเองโดยใช้ข้อความได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่อความรุนแรง โดยใช้วิธีการสอนแบบอภิปราย เกม ได้แก่ กิจกรรมการฝึกจับประเด็นเนื้อหาความรุนแรงที่สื่อนำเสนอ เกมศึกษาแหล่งสื่อความรุนแรง

สัปดาห์ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ถูกคิดเมื่อใกล้ขีดสื่อ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนสามารถตีความเนื้อหาที่สื่อนำเสนอได้อย่างถูกต้อง นักเรียนเปรียบเทียบผลดีผลเสียของเนื้อหาที่สื่อนำเสนอได้อย่างถูกต้อง สามารถประเมินให้คุณค่าความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาที่สื่อเสนอตามหลักกฎหมาย คุณธรรม วัฒนธรรมไทยเป็นพื้นฐานได้ถูกต้อง และสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองโดยใช้ข้อความได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์สื่อความรุนแรง โดยใช้วิธีการสอนแบบสถานการณ์จำลอง ได้แก่ กิจกรรมวิเคราะห์ผลดีผลเสียของสื่อความรุนแรง

สัปดาห์ที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ตัดสินใจอย่างฉลาด มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนสามารถประเมินให้คุณค่า ความน่าเชื่อถือของเนื้อหาที่สื่อเสนอได้ถูกต้อง สามารถตัดสินใจเลือกรับสื่อที่เป็นประโยชน์ได้ และสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองโดยใช้ ภาพข้อความได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินสื่อความรุนแรง โดยใช้วิธีการสอนแบบกรณีศึกษา ได้แก่ กิจกรรมประเมินสื่อความรุนแรง กิจกรรมรับคำตำหนิรณรงค์ป้องกันการใช้ความรุนแรงบนสื่อออนไลน์

สัปดาห์ที่ 4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองโดยใช้ข้อความ เสียง หรือภาพได้อย่างเหมาะสม สามารถนำเสนอข้อมูลบนสื่อในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถตีความเนื้อหาที่จะนำเสนอได้อย่างถูกต้อง และสามารถประเมินให้คุณค่า ความน่าเชื่อถือของเนื้อหาที่สื่อเสนอได้ถูกต้อง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ กิจกรรมออกแบบหนังสือสั้นสะท้อนการใช้สื่อความรุนแรงบนสังคมออนไลน์

ผู้วิจัยได้พัฒนาและสร้างเครื่องมือในการทดลองจากศึกษาเอกสาร วารสาร บทความต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวคิดมาออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสมองค์ประกอบของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สาระสำคัญ จุดประสงค์ ความครอบคลุมของเนื้อหา รูปแบบกิจกรรม ลำดับขั้นตอนของกิจกรรม ความเหมาะสมของเวลา และโครงสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของแผนการจัดการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

แบบสอบถามข้อมูลด้านคุณลักษณะทางชีวสังคม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยมีคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ที่พักอาศัยปัจจุบัน ผลการเรียน จำนวน 4 ข้อ

แบบสอบถามข้อมูลด้านพฤติกรรมการใช้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ

แบบสอบถามการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) มีมาตรหน่วยวัดการปฏิบัติ 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 18 ข้อ โดยแบ่งเป็น ด้านการเข้าถึงสื่อความรุนแรง จำนวน 4 ข้อ ด้านการวิเคราะห์สื่อความรุนแรง จำนวน 4 ข้อ ด้านการประเมินสื่อความรุนแรง จำนวน 4 ข้อ และด้านการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ จำนวน 6 ข้อ

โดยผู้วิจัยได้พัฒนาและสร้างเครื่องมือในการทดลองจากศึกษาเอกสาร วารสาร บทความต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์เนื้อหา ประยุกต์แนวคิด ทฤษฎี และกำหนดคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย และร่างแบบสอบถามการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรงเพื่อเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษานิพนธ์ ตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญสุศึกษา 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องภายใน (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC) ซึ่งผู้วิจัยจะเลือกรายการที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

### การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรงภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Paired – samples t-test

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Independent – samples t-test

### สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 69 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 34 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 35 คน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีอายุ 17 ปี กลุ่มทดลองคิดเป็นร้อยละ 76.47 กลุ่มเปรียบเทียบ คิดเป็นร้อยละ 74.29 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กลุ่มทดลอง คิดเป็นร้อยละ 73.53 กลุ่มเปรียบเทียบ คิดเป็นร้อยละ 74.29 ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา กลุ่มทดลองคิดเป็นร้อยละ 76.47 กลุ่มเปรียบเทียบ คิดเป็นร้อยละ 74.29 ซึ่งส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนสะสม 2.01 – 3.00 กลุ่มทดลองคิดเป็นร้อยละ 58.82 กลุ่มเปรียบเทียบ คิดเป็นร้อยละ 60.00 โดยช่องทางสื่อที่นักเรียนเคยดูสื่อความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นเฟซบุ๊ก (Facebook) กลุ่มทดลองคิดเป็นร้อยละ 34.12 กลุ่มเปรียบเทียบ คิดเป็นร้อยละ 31.00 และช่องทางสื่อเฟซบุ๊ก (Facebook) ยังเป็นช่องทางที่นักเรียนส่วนใหญ่เคยดูสื่อความรุนแรงบ่อยมากที่สุด ซึ่งในกลุ่มทดลองคิดเป็นร้อยละ 76.47 กลุ่มเปรียบเทียบ คิดเป็นร้อยละ 60.00 โดยส่วนใหญ่ นักเรียนมีความถี่ในการเข้าดูสื่อความรุนแรง 4-6 ครั้งต่อสัปดาห์ กลุ่มทดลอง คิดเป็นร้อยละ 44.12 กลุ่มเปรียบเทียบ คิดเป็นร้อยละ 51.43

เมื่อทำการทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ( $p < .001$ ) ( $\bar{X} = 4.17$ ,  $SD = 0.23$ ,  $\bar{X} = 3.51$ ,  $SD = 0.37$  ตามลำดับ) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 ซึ่งแสดงว่า ภายหลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองเรียนด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนมีคะแนนการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรงสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

**ตารางที่ 1** เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง  
ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

| การรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง | $\bar{X}$ | S.D. | t      | df | p-value |
|-----------------------------|-----------|------|--------|----|---------|
| <b>กลุ่มทดลอง</b>           |           |      |        |    |         |
| ก่อนการทดลอง                | 3.51      | 0.37 |        |    |         |
| หลังการทดลอง                | 4.17      | 0.23 | -16.51 | 33 | <.00*   |
| <b>กลุ่มเปรียบเทียบ</b>     |           |      |        |    |         |
| ก่อนการทดลอง                | 3.64      | 0.31 |        |    |         |
| หลังการทดลอง                | 3.71      | 0.34 | -2.14  | 34 | .04*    |

\*p≤.05

เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรงระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ก่อนการทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ไม่แตกต่างกัน ( $\bar{X} = 3.51$ ,  $SD = 0.37$ ,  $\bar{X} = 3.64$ ,  $SD = 0.31$  ตามลำดับ) และภายหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรงสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ( $p < .001$ ) ( $\bar{X} = 4.17$ ,  $SD = 0.23$ ,  $\bar{X} = 3.71$ ,  $SD = 0.34$  ตามลำดับ) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ซึ่งแสดงว่า ภายหลังที่นักเรียนกลุ่มทดลองเรียนด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนมีคะแนนการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง สูงกว่านักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

**ตารางที่ 2** เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ของการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง  
ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

| การรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง | $\bar{X}$ | S.D. | t     | df     | p-value |
|-----------------------------|-----------|------|-------|--------|---------|
| ก่อนการทดลอง                |           |      |       |        |         |
| กลุ่มทดลอง                  | 3.51      | 0.37 | -1.60 | 67     | .11     |
| กลุ่มเปรียบเทียบ            | 3.64      | 0.31 |       |        |         |
| หลังการทดลอง                |           |      |       |        |         |
| กลุ่มทดลอง                  | 4.17      | 0.23 | 6.51  | 60.234 | <.00*   |
| กลุ่มเปรียบเทียบ            | 3.71      | 0.34 |       |        |         |

\* $p \leq .05$

### อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ( $p < .001$ ) โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย การรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ( $\bar{X} = 4.17$ ,  $SD = 0.23$ ,  $\bar{X} = 3.51$ ,  $SD = 0.37$  ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อ ความรุนแรงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย กิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับ อาทิเช่น กิจกรรม วิเคราะห์ผลดีผลเสียของสื่อความรุนแรง กิจกรรมประเมินสื่อความรุนแรง โดยใช้กรณีศึกษา และกิจกรรมรับคำ ท้ารณรงค์ป้องกันการใช้ความรุนแรงบนสื่อออนไลน์ ที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด และเป็นหลักในการ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับ นิธิดา (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะ การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ลักษณะการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเกิดจาก การปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม การแลกเปลี่ยนและสะท้อนความคิดเห็นให้แก่กันและกัน การให้เหตุกับ ความ คิดเห็นของตนเองหรือโต้แย้งความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสพิจารณากระบวนการคิดของ ตนเองเปรียบเทียบกับกระบวนการคิดของผู้อื่น ทำให้มีการเจาะตอรองเกี่ยวกับการสร้างความหมายของสิ่ง ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนได้ วิธีการเรียน ดังกล่าว อาทิเช่น การสอนแบบกรณีศึกษา การเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด ซึ่งส่งผลให้นักเรียนที่ได้เรียนรู้ และเข้าใจ

ในเนื้อหา ตามกระบวนการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ส่งผลให้มีคะแนนพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรงสูงขึ้นกว่า ก่อนเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิทธิตา และคณะ (2559) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนจากการทดสอบการรู้เท่าทันสื่อหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง แตกต่างจาก กลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ( $p < .001$ ) โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรู้เท่าทัน สื่อความรุนแรง สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ( $\bar{X} = 4.17$ ,  $SD = 0.23$ ,  $\bar{X} = 3.71$ ,  $SD = 0.34$  ตามลำดับ) อาจเป็น อาจเป็นผลมาจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อนในห้องเรียนและได้เรียนรู้จากเรื่องที่เป็นกระแสสังคมในสื่อสังคม ออนไลน์ที่นักเรียนให้กำลังใจให้ความสนใจ รวมถึง กิจกรรมที่นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกเวลา เรียนโดยผ่านสื่อออนไลน์ อาทิเช่น กิจกรรมรับคำท้าณรงค์ป้องกันการใช้ความรุนแรงบนสื่อออนไลน์ กิจกรรม ออกแบบหนังสือสั้นสะท้อนการใช้สื่อความรุนแรงบนสังคมออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องผลการศึกษาของ อุลิษา (2556) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน พบว่า การออกแบบ กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ ควรประกอบด้วย การเรียนรู้เชิงรุก กระบวนการกลุ่มและการ วิเคราะห์ข้อถกเถียงแลกเปลี่ยน การมีส่วนร่วม การใช้สื่อที่เหมาะสมในกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ หลากหลาย เนื้อหาการเรียนรู้ที่หลากหลายและบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต ทั้งนี้หนึ่งในแนวทางการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ได้แก่ การเรียนรู้จากกระบวนการผลิตสื่อ ซึ่งผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์โดยตรง และส่งผลต่อทัศนคติ ค่านิยม ในเรื่องของการป้องกันพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงบนสื่อ อันเป็นผลต่อ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรงที่สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งได้รับการสอนในเนื้อหา ตามที่โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้แบบปกติ สอดคล้องกับ สุภัญญา (2555) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิผลของ รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาแบบเน้นประสบการณ์ เพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อโฆษณา ผลิตภัณฑ์สุขภาพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังการเรียนนักเรียน กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความตระหนักรู้ และการปฏิบัติในเรื่องของการเรียนรู้เท่าทันสื่อ โฆษณาผลิตภัณฑ์สุขภาพทางอินเทอร์เน็ตสูงกว่านักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0

### ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผลจากการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อ ความรุนแรง ได้แก่ การเข้าถึงสื่อความรุนแรง การวิเคราะห์สื่อความรุนแรง การประเมินสื่อความรุนแรงและ การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเมื่อนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้แล้ว ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรม

การรู้เท่าทันสื่อความรุนแรงสูงขึ้น ดังนั้นจึงควรนำโปรแกรมไปประยุกต์ใช้ในการสอนของรายวิชาสุขศึกษา หรือในชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อให้กับผู้เรียน

ผลจากการวิจัยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรงครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูงโดย เป็นผลมาจากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งใช้รูปแบบกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย ได้แก่ การอภิปราย เกม สถานการณ์จำลอง กรณีศึกษา กิจกรรมกลุ่ม ทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น ดังนั้น จึงควรนำกิจกรรมที่สร้างขึ้นไปบูรณาการกับกิจกรรมโครงการอื่นๆ ในโรงเรียน เพื่อให้เกิดค่านิยมการไม่ใช้ ความรุนแรงบนสังคมออนไลน์

กิจกรรมการสอนเพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อความรุนแรง ควรเพิ่มกิจกรรมในการ นำเสนอสื่อเนื้อหาเชิงบวกให้มากขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างและเรียนรู้แนวทางในการนำเสนอหรือ แสดงความคิดเห็นในเชิงบวก และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

## เอกสารอ้างอิง

- นิธิดา วิวัฒน์พาณิชย์. (2558). การพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 9(3), 213-215.
- ปัทมिता รอดประพันธ์ วิเชียร ชำรงโสทธิสกุล และสายฝน วิบูลรังสรรค์. (2559). การพัฒนาหลักสูตรเยาวชน รู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 9(4), 156-157.
- พรทิพย์ เย็นจะบก. (2552). *ถอดรหัส ลับความคิด เพื่อการรู้เท่าทันสื่อ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปิ่นโต พับลิชชิ่ง.
- ภูเบศร์ สมุทรจักร และ กุลทิพย์ ศาสตรระจุ. (2558). “เหวี่ยง และ ความขัดแย้ง ออนไลน์...วิน และการวิวาทในสื่อสังคมของวัยรุ่น. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2560, จาก [http://www.ms.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceXI/article2558\\_detail.php?article\\_id=17](http://www.ms.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceXI/article2558_detail.php?article_id=17)
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2559). *สุขภาพคนไทย 2559: ตายดี วิธีที่เลือกได้*. นครปฐม: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2558). *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2558*. กรุงเทพฯ.

- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *โครงการประชุมปฏิบัติ การปรับปรุงหน่วยการเรียนรู้ Active Learning ในโครงการคัดเลือกและยกย่องครู ผู้สร้างพลังการเรียนรู้ (Active Teacher Award)*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2558). *สรุปผลที่สำคัญ สํารวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2558*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปิ่นโต พับลิชชิง.
- สุกัญญา อุทามนตรี. (2555). *ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาแบบเน้นประสบการณ์ เพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์สุขภาพสำหรับนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุลิสซา ครุฑะแสน. (2556). *แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน. วารสารวิชาการ Veridain E-Journal, 6(3), 276-277.*